

การส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา: ความท้าทายปัจจุบัน
และความต้องการเพื่อการเปลี่ยนแปลง

Enhancing the Student Support System in Opportunity Expansion Schools: Current
Challenges and Needs for Change

สมลथा อินทรฤทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,ประเทศไทย

Sumonta Intararith

Mahachulalongkornrajavidyalaya University,thailand

Email: sumontha2568@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านนโยบายและการจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านครูและบุคลากร ส่วนด้านความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สภาพที่คาดหวังในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านครูและบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านนโยบายและการจัดการ ส่วนด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวมมีค่าอยู่ในระดับสูง แยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายและการจัดการ มีค่าสูงสุด รองลงมา คือด้านครูและบุคลากร ส่วนด้านความร่วมมือมีค่าต่ำสุด จากการใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็น พบว่าควรบริหารจัดการด้านนโยบายและโครงสร้างการบริหารงานให้เหมาะสมกับบริบท ควรจัดระบบข้อมูลนักเรียนเป็นระบบ ควรพัฒนาศักยภาพครู ผู้รับผิดชอบงานให้เป็นมืออาชีพและมีคุณธรรม การจัดทรัพยากรสนับสนุนอย่างเหมาะสม ควรมีการส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผลการวิจัยนี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาเชิงระบบเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา; การบริหารการศึกษา; การประเมินความต้องการจำเป็น; การวิจัยแบบผสมผสาน

Abstract

This study aimed to investigate the current conditions and the needs for enhancing the student support system in opportunity expansion schools. A mixed-methods approach was employed, combining quantitative and qualitative methodologies. The sample comprised 220 school administrators, teachers, and related personnel. Data were collected using

questionnaires and semi-structured interviews, and analyzed through descriptive statistics and content analysis. The results revealed that the overall current implementation of the student support system was at a low level. Among the components, policy and management received the highest mean score, followed by teachers and personnel, while collaboration was the lowest. In terms of the desired conditions, the overall mean was at a high level, with the highest expectations in teachers and personnel, followed by policy and management, and the lowest in budget. The needs index indicated a high level of necessity, especially in policy and management, followed by teachers and personnel, while collaboration remained the lowest. Qualitative findings suggested that school management should align policies and structures with contextual needs, establish a systematic student information system, and develop responsible teachers to be both professional and ethical. Furthermore, appropriate resource allocation and active engagement from all sectors through collaborative networks were deemed essential. The findings underscore the importance of a systematic and sustainable development approach to strengthen the effectiveness of the student support system in opportunity expansion schools.

Keywords: Student Support System; Opportunity Expansion Schools; Needs Assessment; Mixed-Methods Research.

บทนำ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ โดยเฉพาะการดูแลนักเรียนที่มีความเสี่ยงหรือประสบปัญหาด้านพฤติกรรม การเรียน และสภาพครอบครัว ระบบนี้เป็นกระบวนการที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ในบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ชนบท พื้นที่ห่างไกล หรือพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร มักประสบปัญหาในการจัดการด้านบุคลากร งบประมาณ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ส่งผลต่อคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นักเรียนในโรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง หรือเผชิญปัญหาทางสังคม เช่น การหย่าร้าง ความรุนแรงในครอบครัว หรือการถูกทอดทิ้ง ทำให้มีความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน ปัญหาพฤติกรรม และการไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ (โพธิ์จรณ์ แสงอรุณ, 2562) การเสริมสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่เพื่อดูแลและช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล แต่ยังเป็นการสร้างฐานการเรียนรู้ที่มั่นคงให้กับผู้เรียนทุกคนในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาหลายฉบับชี้ให้เห็นว่า แม้จะมีการดำเนินงานตามแนวทางของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ยังคงขาดการบริหารจัดการที่ชัดเจน

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 : เมษายน – มิถุนายน 2568

การจัดระบบข้อมูลนักเรียนไม่เป็นระบบ ขาดการพัฒนาศักยภาพครูผู้รับผิดชอบ และขาดเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2564) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนายุทธศาสตร์หรือกลไกสนับสนุนที่ตอบสนองต่อปัญหาและบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านนโยบายและการจัดการ ด้านครูและบุคลากร ด้านทรัพยากรสนับสนุน และด้านความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การวิจัยในประเด็นนี้จะช่วยชี้ให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความจำเป็นในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้นในอนาคต

ดังนั้น การศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา” จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนในบริบทของสังคมไทยอย่างแท้จริงและนำไปสู่การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพสามารถพัฒนาเด็กไทยให้มีศักยภาพที่ครบถ้วนทั้งในด้านวิชาการ คุณธรรมและความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาสภาพความคาดหวังการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมักเผชิญข้อจำกัดทั้งด้านบุคลากร งบประมาณและความร่วมมือจากชุมชน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ได้กำหนดให้โรงเรียนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพเพื่อให้สามารถคัดกรอง ป้องกัน แก้ไข และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน แนวคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ได้แก่ การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก การให้คำปรึกษา การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และการติดตามช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ (พรณี ศรีจำรูญ, 2562) ทั้งนี้ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีนโยบายที่ชัดเจน การสนับสนุนด้านทรัพยากร และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จากงานวิจัยของ จิตรา ธรรมศิริ (2561) พบว่า การดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและความรู้ความเข้าใจของครูผู้รับผิดชอบ ขณะที่งานวิจัยของ Smith & Thomas (2019) ในบริบทต่างประเทศชี้ว่า ความสำเร็จของระบบดูแลฯ อยู่ที่การพัฒนาศักยภาพครูให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนได้อย่างแม่นยำ และสามารถออกแบบกิจกรรมการส่งเสริมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งโดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทและห่างไกล ขาด

ความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือสนับสนุน มีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาในการจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ วีระศักดิ์ ทองคำ (2564) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนขยายโอกาสที่มีระบบสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หรือสถานพยาบาล จะมีความเข้มแข็งในการดูแลนักเรียนมากกว่าโรงเรียนที่ขาดเครือข่าย

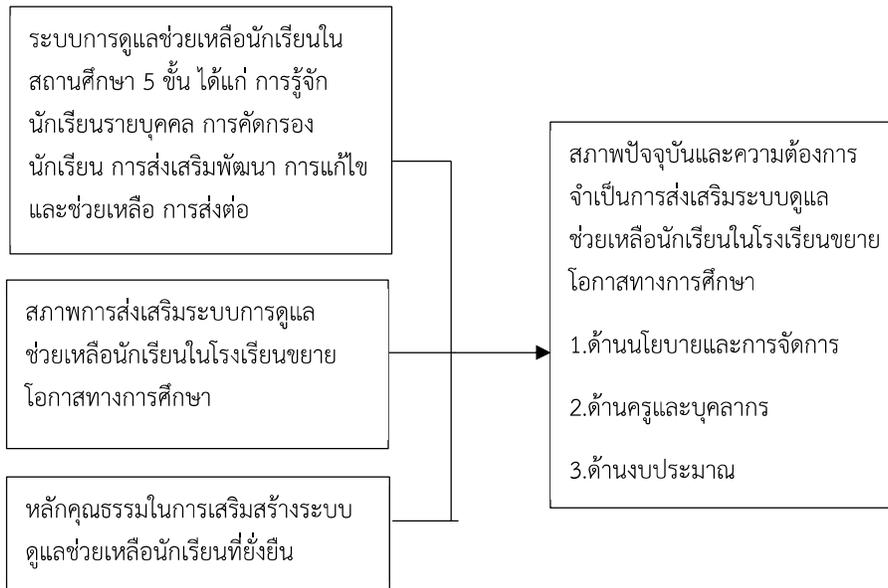
อีกประเด็นหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ นโยบายทางการศึกษา และโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา งานวิจัยของ สุภาภรณ์ ชื่นชม (2563) พบว่า โรงเรียนที่มีผู้นำทางวิชาการซึ่งส่งเสริมการจัดระบบดูแลช่วยเหลืออย่างจริงจัง จะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจัดทำฐานข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ ถือเป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้สามารถติดตามและวางแผนให้ความช่วยเหลือได้ตรงจุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรนั้น งานวิจัยจำนวนมากยืนยันถึงความสำคัญของการอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครูมีความรู้ ทักษะ และจิตวิญญาณความเป็นครูที่สามารถรับผิดชอบดูแลนักเรียนได้อย่างรอบด้าน (Fullan, 2016; ศิริพร ใจมั่น, 2565) โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งครูมักต้องรับบทบาทหลากหลาย จึงจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างศักยภาพให้พร้อมต่อการรับมือกับปัญหาของนักเรียนอย่างมืออาชีพและมีคุณธรรม

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาเชิงระบบในหลายด้าน ทั้งด้านนโยบาย การจัดการ การพัฒนาครู การวางระบบข้อมูล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเผชิญข้อจำกัดมากกว่าสถานศึกษาในระบบทั่วไป ดังนั้น การวิจัยที่มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสะท้อนภาพรวมของปัญหา พร้อมทั้งเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนานโยบาย และกลไกสนับสนุนที่เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส: ความท้าทายปัจจุบันและความต้องการเพื่อการเปลี่ยนแปลง” มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้นำองค์ประกอบดังกล่าวไปใช้ในการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ด้านหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาบูรณาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้การสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 44 โรงเรียน จากประชากรทั้งหมด 50 โรงเรียน โดยสุ่มอย่างง่ายตามตารางของ Krejcie & Morgan ผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 5 คน ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หัวหน้างานบุคคล หัวหน้างบประมาณ และครูที่ปรึกษา รวม 220 คน เครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม 3 ตอน โดยตอนที่ 2 ประกอบด้วย 35 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ นโยบายและการจัดการ ครูและบุคลากร งบประมาณ และความร่วมมือ ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต การเก็บข้อมูล ผ่านระบบ Google Forms และได้รับแบบสอบถามคืนครบ 100% การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 15 คน เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างครอบคลุม 4 ด้าน เช่นเดียวกับแบบสอบถามเชิงปริมาณ พร้อมคำถามเปิด การเก็บข้อมูล ผ่านการสัมภาษณ์ภาคสนามโดยตรง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นสำคัญ และสรุปเป็นแนวทางการพัฒนา

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นผู้วิจัยได้ศึกษาทั้ง 2 แบบ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถาม และ 2) การศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นด้านการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้างาน ครูที่ปรึกษา และครูประจำชั้นจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ได้รับแบบสอบถามคืนครบทั้ง 220 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ (1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น และ (3) ข้อเสนอแนะ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ด้านสถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.10 มีอายุมากกว่า 45 ปี ร้อยละ 39.55 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 63.18 มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ร้อยละ 50.45 และมีประสบการณ์ในตำแหน่งมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 49.55 โดยแต่ละกลุ่มตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนเท่ากัน คือ กลุ่มละ 44 คน (ร้อยละ 20.00) ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นโดยใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความถี่ตามองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายและการจัดการ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งในด้านสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ายังต้องการการพัฒนามากขึ้น โดยมีค่าความจำเป็น (PNI) ในระดับสูง 2) ด้านครูและบุคลากร ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าบุคลากรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับหนึ่ง แต่ยังมีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาเทคนิคการให้คำปรึกษา และความเข้าใจเชิงลึกในบทบาทหน้าที่ โดยค่าความจำเป็นในด้านนี้จัดอยู่ในระดับสูงเช่นกัน 3) ด้านงบประมาณ พบว่าการจัดสรรงบประมาณยังไม่ครอบคลุมกิจกรรมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในส่วนของสื่อ อุปกรณ์ และงบประมาณพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แสดงความต้องการจำเป็นในระดับมาก และ 4) ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอกในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังอยู่ในระดับปานกลาง ถึงแม้จะมีความพยายามสร้างเครือข่ายแล้วก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามสะท้อนว่าควรมีการส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือให้มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและองค์กรท้องถิ่นที่เข้มแข็ง

จากการวิเคราะห์ค่าความจำเป็น ในแต่ละด้านพบว่า ด้านครูและบุคลากร มีค่าความจำเป็นสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ และ ด้านความร่วมมือ ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาองค์ประกอบเชิงระบบเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1 แนวโน้มในการปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสที่ครอบคลุมทั้งในมิติโครงสร้าง ระบบงาน บุคลากร และการมีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระยะยาวอย่างยั่งยืน ดังตารางที่ 1

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 : เมษายน – มิถุนายน 2568

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันด้านการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

(n=220)

ด้านที่	การส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านนโยบายและการจัดการ	2.46	0.25	น้อย	4
2	ด้านครูและบุคลากร	2.47	0.29	น้อย	3
3	ด้านงบประมาณ	2.52	0.32	ปานกลาง	2
4	ด้านความร่วมมือ	2.53	0.24	ปานกลาง	1
ค่าเฉลี่ย		2.50	0.28	น้อย	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.28) เมื่อ
จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.53$, S.D. = 0.24) รองลงมา คือด้าน
งบประมาณ ($\bar{X} = 2.52$, S.D.=0.32) ส่วนด้านนโยบายและการจัดการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด($\bar{X} = 2.46$,S.D.=0.25)

1.2 สภาพที่คาดหวังของการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่คาดหวังของการส่งเสริมระบบการ
ดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวม

(n=220)

ข้อที่	ปัจจัยการส่งเสริม	สภาพที่คาดหวัง			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านนโยบายและการจัดการ	4.55	0.50	มากที่สุด	2
2	ด้านครูและบุคลากร	4.56	0.50	มากที่สุด	1
3	ด้านงบประมาณ	4.53	0.59	มากที่สุด	4
4	ด้านความร่วมมือ	4.53	0.51	มากที่สุด	3
ค่าเฉลี่ย		4.54	0.53	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพที่คาดหวังของการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.53) เมื่อจำแนก
เป็นรายด้านพบว่า ด้านครูและบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านนโยบาย
และการจัดการ ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.50) ส่วนด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.59)

1.3 ความต้องการจำเป็นการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ตารางที่ 3 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวม

(n=220)

ความต้องการจำเป็น	D	I	PNIModified (I - D) /D)	ลำดับ
1 ด้านนโยบายและการจัดการ	2.46	4.55	0.459	1
2 ด้านครูและบุคลากร	2.47	4.56	0.458	2
3 ด้านงบประมาณ	2.52	4.53	0.444	3
4 ด้านความร่วมมือ	2.53	4.53	0.442	4
รวม	2.50	4.54	0.449	

จากตารางที่ 3 ความต้องการจำเป็นการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวม มีค่าอยู่ในระดับสูง (PNI = 0.449) เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายและการจัดการ มีค่าสูงสุด (PNI =0.459) รองลงมา คือ ด้านครูและบุคลากร (PNI =0.458) ส่วนด้านความร่วมมือ มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด (PNI =0.442)

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นด้านการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 15 คน พบประเด็นสำคัญที่สามารถจัดแบ่งเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านนโยบายและการจัดการ, ด้านครูและบุคลากร, ด้านงบประมาณ, และ ด้านความร่วมมือ ซึ่งมีทั้งสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางพัฒนา ดังนี้

2.1 ด้านนโยบายและการจัดการ การดำเนินงานยังขาดนโยบายที่ชัดเจนจากสถานศึกษา โดยรอการสั่งการจากต้นสังกัดเป็นหลัก (ปณิสา ไชยรักษา, 2567, สัมภาษณ์) ขาดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน (กิตติภพ ชุมคง, 2567, สัมภาษณ์) ไม่มีคู่มือการดำเนินงานเฉพาะของโรงเรียน ขาดการนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (โกวิทย์ เอียดเนตร, 2567, สัมภาษณ์)รวมทั้งขาดงบประมาณและบุคลากรสนับสนุนส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอนดำเนินการได้ไม่เต็มที่ (สุนิดา ศรีสมบัติ, 2567, สัมภาษณ์)ปัญหาสำคัญคือความไม่สอดคล้องของนโยบายกับบริบทของแต่ละโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยครั้ง (ฐิติภรณ์ สุทธิรัตน์, 2567, สัมภาษณ์)และการขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง แนวทางที่เสนอคือการปรับนโยบายให้ยืดหยุ่น (สุนิดา ภัคดีจันทร์, 2567, สัมภาษณ์) บูรณาการกับนโยบายด้านอื่น ๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และวางแผนจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (ดารุณี สุวรรณชาติ, 2567, สัมภาษณ์)

2.2 ด้านครูและบุคลากร ครูและบุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในบทบาทการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สุธาร รักรนาย, 2567, สัมภาษณ์)ขาดกิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ เช่น PLC หรือศึกษาดูงาน (สุจิรา หอมเหตุ, 2567, สัมภาษณ์) อีกทั้งยังขาดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการยก

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 : เมษายน – มิถุนายน 2568

ย่องเชิดชูเกียรติผู้ปฏิบัติงาน (นภาพร สมชู, 2567, สัมภาษณ์) ครูมีภาระงานหนัก ขาดแรงจูงใจ และมีความเมตตาในการดูแลนักเรียนน้อยลง (เฉลิมพล หนูเพ็ง, 2567, สัมภาษณ์) แนวทางพัฒนาคือการจัดอบรมเสริมทักษะ เช่น การให้คำปรึกษา การใช้เทคโนโลยี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจ และเสริมสร้างคุณธรรมของครูและบุคลากร (ดร.ณิ ไชยสาร, 2567, สัมภาษณ์)

2.3 ด้านงบประมาณ โรงเรียนยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจด้านงบประมาณ และแผนงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการครอบคลุมในทุกมิติ (สุจิตรา หอมเหตุ, 2567, สัมภาษณ์) งบประมาณที่จัดสรรมักไม่เพียงพอ และขาดความโปร่งใสในการบริหารจัดการ (ปณัสยา ไชยรักษา, 2567, สัมภาษณ์) รวมทั้งขาดระบบติดตามตรวจสอบ (สุนิศา ภัคดีจันทร์, 2567, สัมภาษณ์) แนวทางพัฒนาคือการวางแผนงบประมาณรายปีที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สวารินทร์ จันทร์อำไพ, 2567, สัมภาษณ์) ประสานงานขอรับการสนับสนุนจากภายนอก และเน้นการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ (ปณัสยา ไชยรักษา, 2567, สัมภาษณ์)

2.4 ด้านความร่วมมือ โรงเรียนยังขาดการสร้างความร่วมมือที่ครอบคลุมและต่อเนื่องกับภาคีเครือข่ายชุมชน และผู้ประกอบการ (ฐิติภรณ์ สุทธิรัตน์, 2567, สัมภาษณ์) การประชุมหารือปัญหาของนักเรียนยังไม่สม่ำเสมอ (สุรัสวดี ศรีจันทร์, 2567, สัมภาษณ์) และไม่มีการจัดคณะกรรมการเยี่ยมบ้านที่ชัดเจน (ปณัสยา ไชยรักษา, 2567, สัมภาษณ์) ปัญหาอยู่ที่การประสานงานที่ไม่ราบรื่น และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ยังน้อย แนวทางพัฒนาคือการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน (สุนิศา ภัคดีจันทร์, 2567, สัมภาษณ์) ตั้งแต่การรู้จักนักเรียนรายบุคคลจนถึงการส่งต่อ พร้อมทั้งประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เช่น เมตตาและอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างแนวคิดและจิตสำนึกที่ดีในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สาคร เพ็ชรเอียด, 2567, สัมภาษณ์)

ข้อมูลจากการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างและความต้องการจำเป็นในเชิงโครงสร้าง ระบบ และบุคลากรของการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบริบทชุมชน ดังนั้นการพัฒนาในระยะยาวควรเน้นการเสริมสร้างระบบที่ยั่งยืน มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ใช้ข้อมูลจริงในการกำหนดนโยบาย และผสานคุณธรรมเข้าไปในกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า โดยรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะด้านนโยบายและการจัดการ และด้านครูและบุคลากร ซึ่งเป็นสองปัจจัยหลักที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของระบบ อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษากลับอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึง “ช่องว่าง” ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการยกระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกมิติ เมื่อพิจารณาทางด้านความร่วมมือมีค่าปัจจุบันสูงสุด สะท้อนว่าโรงเรียนมีพื้นฐานความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานภายนอกอยู่บ้าง แต่ยังคงขาดกลไกที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง ด้านงบประมาณแม้จะมีค่ารองลงมา แต่ก็ยังไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ยังชี้ว่าการจัดสรรงบประมาณมีข้อจำกัดเรื่องความโปร่งใส และการขาดทรัพยากรในการสนับสนุนขั้นตอนการดูแลแบบ

ครบวงจร ด้านนโยบายและการจัดการถูกระบุว่าเป็นความต้องการจำเป็นมากที่สุด โดยเฉพาะการไม่มีนโยบายระดับโรงเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด และโครงสร้างการบริหารที่ไม่ชัดเจน ส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเต็มรูปแบบ ข้อมูลนี้สอดคล้องกับงานของมนชิตา หนูแก้วและคณะ ที่เสนอว่า การพัฒนาระบบควรยึดหลักบริบทของโรงเรียนเป็นสำคัญ ผ่านกระบวนการที่มีเป้าหมายชัดเจน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ในด้านบุคลากร ครูและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบยังประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ขาดความรู้และทักษะเฉพาะด้าน เช่น การดูแลปัญหาการเรียนรู้อันเป็นปัญหาทางอารมณ์ และยังคงต้องรับภาระงานจำนวนมาก ทำให้ขาดเวลาในการติดตามดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของศดานันท์ กันทะมา ที่ระบุว่าโรงเรียนขยายโอกาสควรมีระบบที่สามารถตอบสนองบริบทของนักเรียนรายบุคคลอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงกิจกรรมทั่วไปที่เน้นความครอบคลุมแต่ขาดคุณภาพ ประเด็นเรื่องคุณธรรมและแรงจูงใจของครู ก็เป็นประเด็นที่น่ากังวล ข้อมูลชี้ว่า ปัจจุบันครูบางส่วนขาดเมตตาธรรมและการให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือนักเรียนแบบจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (2020) ที่ชี้ว่านักเรียนให้ความสำคัญอย่างมากกับทัศนคติของครู เช่น ความใส่ใจ การรับฟัง และการให้เกียรติ สิ่งเหล่านี้คือพื้นฐานของระบบดูแลช่วยเหลือที่แท้จริง มิใช่แค่ขั้นตอนหรือกิจกรรมตามระเบียบ การพัฒนาและส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงควรเน้นการบูรณาการเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ นโยบาย การพัฒนาครู งบประมาณ และการสร้างเครือข่ายอย่างเข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสามารถใช้ชีวิตในโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ ได้รับการดูแล ป้องกัน และช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นการส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2” ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ต้นสังกัดควรส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรด้านการนำหลักธรรมทางศาสนาไปปรับใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามบริบท
2. สถานศึกษาควรมีการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือ 5 ขั้นตอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีการบูรณาการหลักธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้ระบบดิจิทัลเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาในทุกระดับการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิตรา ธรรมศิริ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา*, 13(2), 35-48.
- พรณี ศรีจำรูญ. (2562). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21: แนวทางการพัฒนาเชิงบูรณาการ. *วารสารครูพัฒนาปริทรรศน์* 5(1), 11-25.

- วีระศักดิ์ ทองคำ. (2564). บทบาทของภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส. *วารสารการบริหารและพัฒนาการศึกษา*, 17(3), 55–70.
- ศิริพร ใจมั่น. (2565). การพัฒนาศักยภาพครูที่รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส. *วารสารวิชาการครุศาสตร์ศึกษา*, 9(1), 88–100.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานการวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: พรินทิวกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (2564). *ทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill) เพื่อเตรียมการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Disruption) ของโลกศตวรรษที่ 21: ผลการศึกษาและแนวทางการส่งเสริม*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). (เลขเรียกหนังสือ: 379.593 ล761ท ฉ.01–ฉ.02).
- สุภาภรณ์ ชื่นชม. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษาและนวัตกรรม*, 4(2), 65–76.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). New York: Teachers College Press.
- Smith, J., & Thomas, R. (2019). Student support systems in rural schools: A model for sustainable intervention. *Journal of Educational Development*, 14(3), 45–59.
- เฉลิมพล หนูเพ็ง. (2567, ตุลาคม 30). ครูโรงเรียนบ้านบางตะเกา [สัมภาษณ์].
- โกวิท ใยดเนตร. (2567, ตุลาคม 18). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม [สัมภาษณ์].
- กิตติภาพ ชุมคง. (2567, ตุลาคม 30). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางตะเกา [สัมภาษณ์].
- ฐิติภรณ์ สุทธิรัตน์. (2567, ตุลาคม 18). ผู้อำนวยการโรงเรียนโสตทัศนศึกษา [สัมภาษณ์].
- ดรุณี ไชยสาร. (2567, ตุลาคม 18). ครูโรงเรียนบ้านไสส้าน [สัมภาษณ์].
- ดารุณี สุวรรณชาติ. (2567, ตุลาคม 24). ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งควายพัฒนาศึกษา [สัมภาษณ์].
- นภาพร สมชู. (2567, ตุลาคม 28). ครูโรงเรียนโสตทัศนศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [สัมภาษณ์].
- ปณัสยา ไชยรักษา. (2567, ตุลาคม 18). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไสส้าน [สัมภาษณ์].
- สาคร เพ็ชรเอียด. (2567, ตุลาคม 28). ครูโรงเรียนสังวาลวิทย์ ๗ [สัมภาษณ์].
- สุจิรา หอมเหตุ. (2567, ตุลาคม 21). ครูโรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม [สัมภาษณ์].
- สุธาร รักนาย. (2567, ตุลาคม 18). ครูโรงเรียนบ้านนิคมวังหิน [สัมภาษณ์].
- สุนิดา ศรีสมบัติ. (2567, ตุลาคม 28). ผู้อำนวยการโรงเรียนสังวาลวิทย์ ๗ [สัมภาษณ์].
- สุนิดา ภัคดีจันทร์. (2567, ตุลาคม 18). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนิคมวังหิน [สัมภาษณ์].
- สุรัสวดี ศรีจันทร์. (2567, ตุลาคม 18). ผู้อำนวยการโรงเรียนสมสร [สัมภาษณ์].
- สุวารินทร์ จันทร์อำไพ. (2567, ตุลาคม 21). ครูโรงเรียนสมสร [สัมภาษณ์].